

CEYN OSTİNİN “QÜRÜR VƏ QƏRƏZ” ROMANINDA İNGİLİS CƏMİYYƏTİNİN REAL ƏKSİ

Məqalədə Ceyn Ostinin “Qürur və qərəz” romanında 18-ci əsrin sonları və 19-cu əsrin əvvəllərində İngilis cəmiyyətinin sosial quruluşu, ailə münasibətləri, qadınların cəmiyyətdəki rolu və sinfi fərqlərin cəmiyyətə inikası təhlil olunur. Məqalədə həmçinin vurğulanır ki, romanda dövrün ictimai reallıqları — evliliklərin sosial status və maddi maraqlarla bağlı olması, aristokratiya və burjuaziya arasındakı münasibətlər, eləcə də qadınların hüquqsuzluğu yazıçı ustalıqla təsvir etmişdir. “Qürur və Qərəz” əsəri həm romantik bir sevgi hekayəsi, həm də ciddi sosial-satirik əsər kimi dəyərləndirilir. Məqalədə obrazların — xüsusən Elizabet Bennet və cənab Darsi kimi personajların cəmiyyət içərisindəki dəyişimi və özünü dərk prosesləri təhlilə cəlb olunmuşdur. Burada qeyd olunur ki, Ostin bu əsər vasitəsilə həm dövrünün cəmiyyətinə güzgü tutur, həm də müəyyən ictimai problemlərə tənqidi münasibət nümayiş etdirir.

Açar sözlər: Qürur və qərəz, İngilis cəmiyyəti, sosial siniflər, qadın, evlilik, tənqid, azad düşüncə

Giriş

Ceyn Ostin ingilis ədəbiyyatının ən tanınmış və dərin təsirə malik yazıçılarından biridir. Onun əsərləri, dövrün sosial həyatını və mədəniyyətini, xüsusilə də ailə və evlilik məsələlərini tənqidi şəkildə təqdim edir. Ostinin ən məşhur romanlarından biri olan “Qürur və qərəz” (Pride and Prejudice), XIX əsr İngiltərəsinin cəmiyyətini və insanların bu cəmiyyətdəki münasibətlərini mükəmməl şəkildə əks etdirir. Romanın əsasını təşkil edən mövzulardan biri, cəmiyyətdəki təbəqələşmə və bu təbəqələr arasında yaranan münasibətlərdir. Ceyn Ostin bu əsərində yalnız şəxsi münasibətləri deyil, həm də sosial və iqtisadi strukturların, xüsusən də aristokratik və orta təbəqə arasındakı sərhədlərin necə formalaşdığını dərinlən araşdırır.

Əsas mətn

“Qürur və qərəz” romanı, öz dövrünün ingilis cəmiyyətini mükəmməl şəkildə təmsil edir. Burada cəmiyyətin sosial strukturları, evlilik anlayışı, qadınların mövqeyi və xüsusilə də təbəqə fərqlilikləri mərkəzi yer tutur. Əsərin başlıca qəhrəmanları Elizabeth Bennet və Fitzwilliam Darcy'nin qarşılıqlı münasibətləri, həm şəxsi qürurlarının, həm də cəmiyyətin onlara qoyduğu sosial sərhədlərin təsiri altındadır. Bu münasibətlər, dövrün cəmiyyətinin sinfi fərqləri və gözləntiləri ilə necə formalaşdığını və insanların həyatlarını necə müəyyənləşdirdiyini açıq şəkildə nümayiş etdirir.

Məqalənin məqsədi Ceyn Ostinin “Qürur və qərəz” romanında ingilis cəmiyyətinin real əksinin necə təqdim olunduğunu araşdırmaqdır. Bu əsər, yalnız sosial təbəqələşməni və cəmiyyətdəki güc balansını deyil, həm də qadınların mövqeyini və onların sosial şərtlərdən necə təsirləndiyini dərinlən analiz edir. Romanın bu aspektləri, o dövrün cəmiyyətini daha yaxşı başa düşmək üçün vacibdir və bu yazıda bu mövzulara geniş şəkildə toxunulacaqdır.

Ceyn Ostin ingilis ədəbiyyatının ən mühüm və tanınmış yazıçılarından biridir. Onun əsərləri öz dövrünün sosial və mədəni həyatını dərin şəkildə təhlil edərək, dövrün etik və estetik meyarlarını açıq şəkildə göstərir. Ostinin ən məşhur romanlarından biri olan “Qürur və qərəz” (Pride and Prejudice) cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrini, onların münasibətlərini və həyat tərzini təsvir edir. Bu əsər, xüsusən İngiltərənin XIX əsrinin başlanğıcında mövcud olan ictimai təbəqələşməni və cəmiyyətin quruluşunu çox detallı şəkildə əks etdirir. Cəmiyyətin təbəqələşməsi və müharibələr “Qürur və qərəz” romanında cəmiyyətin müxtəlif təbəqələrinin necə bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olduğunu görürük. Əsərdə əsasən aristokratik sinfin üzvləri ilə, orta təbəqədən olan şəxslər arasında yaranan münasibətlər nəzərdən keçirilir. Bu təbəqələşmə, həmçinin, cəmiyyətdəki münasibətləri və sosial statusu müəyyən edən ən əsas faktorlardan biridir. Yuxarı təbəqəyə aid olanlar, xüsusən də, iqtisadi cəhətdən güclü ailələr, çox zaman şəxsi mənfəət və sərvətə görə qarşılıqlı münasibətləri formalaşdırırlar.

İngiltərə cəmiyyətində, xüsusən də XVIII və XIX əsrlərdə, bu təbəqə fərqlilikləri çox qabarıq şəkildə hiss edilirdi. Aristokratik təbəqənin özünü digər sosial siniflərdən yuxarıda tutma meyli, cəmiyyətin əsas çatışmalarından birini təşkil edirdi. Bu fərqliliklər həmçinin ailə qurma praktikasına,

evliliklərinə və cəmiyyətin sosial həyatına böyük təsir göstərirdi. Məsələn, romanda baş qəhrəmanlardan olan Elizabeth Bennet ilə Darcy arasındakı münasibətlər, təbəqə fərqliliklərini və bu fərqliliklər üzərində yaranan müqaviməti təmsil edir.

Elizabethin irəli sürdüyü müstəqil düşüncə və qürur, Darcy'nin isə ilk başlarda öz statusuna, var-dövlətinə və prestijinə olan məhdud qərəzləri əsər boyunca təkrarlanır. Bu qərəzlər sosial siniflər arasındakı münasibətləri pozur və bunun nəticəsində yaranan gərginliklər, romanın əsas mübarizəsi olan qürur və qərəz anlayışlarını ortaya qoyur. Evlilik və iqtisadiyyat

"Qürur və qərəz" romanında evlilik yalnız şəxsi münasibətlərin nəticəsi deyil, həm də sosial və iqtisadi amillərin təsiri altında olan bir hadisədir. Cəmiyyətin ən mühüm sosial quruluşlarından biri olaraq, evlilikdən əvvəlki dövrlərdə var-dövlət və status məsələləri çox mühüm rol oynayırdı. Elizabethin ailəsinin üzvləri, xüsusən də anası, var-dövlət və status arzusunda idilər və bu, evlilik haqqında fikirlərin formalaşmasında əsas amillərdən biri idi.

Romanın bir çox yerində, xüsusən də Mrs. Bennet'in xarakterində, var-dövlət əldə etmək məqsədilə şəxsi evliliklərin necə dəyişdirildiyi və ya manipulyasiya edildiyi aydın şəkildə göstərilir. Bu, həmin dövrün cəmiyyətinin maddiyyatla bağlı olan dəyərlərini və insanların şəxsi və sosial həyatlarını necə formalaşdırdığını göstərir. Darsi ilə münasibətləri də bu mənada mühümdür. Elizabethin əvvəlcə Darsi sinif fərqliliklərinə görə mühakimə etməsi, onun içindəki sosial ədalət və bərabərlik arzularını nümayiş etdirir. Lakin zamanla Darsinin şəxsiyyətini və davranışlarını daha yaxşı başa düşdükcə, Elizabethin qüruru və təvazökarlığı da inkişaf edir. Bu, romanın əsas təhlil etdiyi məqamlardan biridir və Ceyn Ostinin "Qürur və qərəz" əsərinin insan xarakterini və cəmiyyəti təhlil etməkdə nə qədər uğurlu olduğunu nümayiş etdirir.

Feminist baxış və qadınların mövqeyi

"Qürur və qərəz" romanında qadınların sosial mövqeyi və onların həyatına təsir edən məhdudiyətlər də diqqətə layiqdir. Qadınlar bu cəmiyyətdə ən çox ərləri və ailə qurmaqla müəyyənləşdirilirdilər. Mrs. Bennetin qızlarının hər biri, əsasən, yaxşı bir evlilik edərək, sosial status əldə etməyə çalışır. Əslində, XIX əsr İngiltərəsində bir qadının yaxşı bir həyat sürməsi üçün ən vacib amil, çox zaman evliliyi idi. Ceyn Ostin bu məsələyə dair tənqidi yanaşmalarını romanında çox açıq şəkildə göstərir.

Elizabeth Bennet, romanda təmsil olunan müasir qadın obrazıdır. O, həyatını öz qərarları ilə idarə etməyə çalışır və bu, dövrün qadınları üçün çox qeyri-adi bir mövqedir. Elizabethin müstəqilliyi, onun ailə həyatı qurmaq məqsədinə qarşı çıxan bir qüruru nümayiş etdirir. Onun şəxsi azadlığa və münasibətlərdə bərabərliyə olan tələbi, Ostinin feminist baxışlarının əsərdə əksini tapdığını göstərir. Ceyn Ostin, ümumiyyətlə, qadınların cəmiyyətdəki rollarına dair çox dərin və tənqidi bir təhlil təqdim edir. O, qadınların, xüsusən də orta təbəqədən olanların həyatlarını, onların mövqelərini və seçimlərini cəmiyyətin necə məhdudlaşdırdığını göstərir. Elizabethin həyatının sonunda, onun öz istəyi ilə, qeyri-adekvat şərtlər altında evlənməsi, əsərin sonunda qadınların cəmiyyətdəki yeri haqqında dərinlən düşünmək üçün oxucusunu təxirə salan bir sual qoyur.

"Qürur və qərəz" romanı ingilis cəmiyyətinin mürəkkəb strukturlarını və bununla bağlı insanların davranışlarını geniş şəkildə əks etdirir. Ostin, dövrün təbəqələşməsini, xüsusilə aristokratik və orta təbəqə arasındakı münasibətləri təhlil edir, eləcə də evlilik, iqtisadiyyat və sosial status məsələlərinə işıq tutur. Əsər, öz dövrünün sosial reallıqlarını əks etdirməkdə mükəmməl bir iş görmüşdür. Qadınların cəmiyyətdəki məhdudiyətləri və münasibətlərdəki qərəzlər, Ceyn Ostinin əsərində çox dərin şəkildə təhlil edilir və bu da romanda qadınların müstəqilliyi və şəxsi azadlığa olan tələblərinin nə qədər vacib olduğunu göstərir.

"Qürur və qərəz" həm də dövrün cəmiyyətinin dəyişən və inkişaf edən tərəflərini əks etdirir. Bu əsər, yalnız o dövrün yox, həm də bu günün oxucusuna təqdim etdiyi dərin sosial təhlil və tənqidlə qiymətləndirilir. Ceyn Ostinin "Qürur və qərəz" romanı, XIX əsr İngiltərəsinin cəmiyyətini və sosial strukturlarını dərinlən təhlil edən bir əsərdir. Ostin, bu əsərdə yalnız şəxsi münasibətləri yox, həm də dövrün cəmiyyətindəki təbəqələşmə, evlilik və qadınların mövqeyini mükəmməl şəkildə təsvir edir. Romanın baş qəhrəmanları, Elizabeth Bennet və Darcy, sosial status və şəxsi qürurlarının təsiri altında qərarlar qəbul edirlər və bu da dövrün təbəqə fərqliliklərinin və bu fərqliliklərin şəxsi münasibətlərə təsirinin canlı nümunələridir. Ceyn Ostinin "Qürur və qərəz" romanı İngiltərənin

zadəgan cəmiyyətindəki sosial siniflər, ailə münasibətləri, evlilik institutu və qadınların rolu kimi mühüm mövzuları işıqlandırır. Əsərdə əsas obrazların qarşılıqlı münasibətləri, fərqli sosial təbəqələr arasındakı gərginliklər və fərdi dəyərlərlə ictimai gözləntilər arasındakı ziddiyyətlər vasitəsilə dövrün cəmiyyəti tənqid olunur. Romanın qəhrəmanı Elizabet Bennetin azad düşüncəsi və Mr. Darsi ilə olan münasibəti, ənənəvi evlilik anlayışından fərqli olaraq, qarşılıqlı hörmət və sevgi üzərində qurulan əlaqənin mümkünlüyünü göstərir.

"Qürur və qərəz" dövrün ingilis cəmiyyətindəki sosial normativləri və maddi maraqları açıq şəkildə göstərir. Cəmiyyətin ailə qurmaq üçün olan yanaşmaları, evliliyi yalnız romantik bir əlaqə deyil, həm də iqtisadi və sosial mövqelərin qorunması və yüksəldilməsi kimi bir vasitə olaraq görməsi, həmin dövrün ən mühüm xüsusiyyətlərindən biridir. Elizabetin müstəqil düşüncə tərzini, Darsinin qərəzlərindən azad olması və onların münasibətlərindəki inkişaf, sosial təbəqə fərqlərinin və cəmiyyətin insanların həyatına təsirinin necə dəyişdiyini göstərir.

Bu əsər qadınların cəmiyyətdəki məhdudiyətlərini, onların evlilik məsələlərinə və sosial mövqelərə dair cəmiyyətin qoyduğu tələbləri çox yaxşı nümayiş etdirir. Elizabetin və digər qadın xarakterlərinin davranışları, dövrün qadınlarının həyatlarını və seçimlərini necə formalaşdıran sosial təzyiqləri açıq şəkildə göstərir.

Nəticə olaraq, Ceyn Ostinin "Qürur və qərəz" romanı, ingilis cəmiyyətinin o dövründəki sosial strukturların, sinif fərqlərinin və ailə anlayışının real bir əksidir. Bu əsər yalnız o dövrün sosial reallıqlarını deyil, həm də insanların şəxsi inkişafını və sosial dəyişikliklərə olan reaksiyalarını açıq şəkildə əks etdirir. Bu romanın təqdim etdiyi sosial təhlil, həm dövrün cəmiyyətini, həm də bu günün oxucularını dərindən düşündürən mövzuları əhatə edir.

Nəticə

"Qürur və qərəz" romanı yalnız sevgi hekayəsi deyil, eyni zamanda İngilis cəmiyyətinin sosial strukturlarının dərin bir portretidir. Ceyn Ostin bu əsəri ilə o dövrün qadınlarının vəziyyətini, sinfi ayrı-seçkilikləri və evliliyin bir ictimai "borc" olaraq qəbul edilməsini tənqid edir. Roman, fərdi azadlığın və daxili dəyişimin cəmiyyətin qoyduğu qaydalardan daha önəmli olduğunu göstərərək, bu gün də aktuallığını qoruyan mövzulara toxunur.

ƏDƏBİYYAT

1. Austen, Jane. "Pride and Prejudice". London: Penguin Classics, 2003.
2. Johnson, Claudia L. "Jane Austen: Women, Politics, and the Novel". University of Chicago Press, 1988.
3. Southam, Brian. "Jane Austen and the Navy". National Maritime Museum, 2000.
4. Kirkham, Margaret. "Jane Austen, Feminism and Fiction". Athlone Press, 1983.
5. Poovey, Mary. "The Proper Lady and the Woman Writer: Ideology as Style in the Works of Mary Wollstonecraft, Mary Shelley, and Jane Austen". University of Chicago Press, 1984.
6. Wiltshire, John. *Recreating Jane Austen*. Cambridge University Press, 2001.
7. Ceyn Osten yaradıcılığında romantizmin əlamətlərinə dair. "Humanitar elmlərin öyrənilməsinin aktual problemləri" BSU, 2020, N 1
8. Jane Austen's novels in the context of the poetics of realism. Материалы XI Международной научно-практической конференции «Лабиринты реальности» (Издательство: СРМ)
9. Sosial-psixoloji problemlər təhkiyə strukturu kimi (C.Ostinin yaradıcılığı əsasında). Elmi əsərlər. Dil və ədəbiyyat seriyası. BSU 2021. №1.

**Naxçıvan Dövlət Universiteti*

Sevinj Aziz

**THE REFLECTION OF ENGLISH SOCIETY IN JANE AUSTEN'S
"PRIDE AND PREJUDICE"**

This article analyzes the social structure of English society in the late 18th and early 19th centuries as depicted in Jane Austen's *Pride and Prejudice*. The paper focuses on family relationships, the role of women in society, and how class distinctions are reflected throughout the novel. It also emphasizes how the societal realities of the time—such as marriages being driven by social status and financial interests, the relationship between the aristocracy and the bourgeoisie, and the lack of rights for women—are masterfully portrayed by the author. *Pride and Prejudice* is evaluated not only as a romantic love story but also as a serious social satire. The study includes an analysis of the development and self-realization of characters—particularly Elizabeth Bennet and Mr. Darcy—within the context of their society. The article concludes that through this novel, Austen holds a mirror to her time and critically engages with certain social issues.

Keywords: *Pride and Prejudice, English society, social classes, women, marriage, criticism, free thinking*

Севинч Азиз

**ОТРАЖЕНИЕ АНГЛИЙСКОГО ОБЩЕСТВА В РОМАНЕ ДЖЕЙН ОСТИН
"ГОРДОСТЬ И ПРЕДУБЕЖДЕНИЕ"**

В данной статье анализируется социальная структура английского общества конца XVIII — начала XIX века, как она представлена в романе Джейн Остин *Гордость и предубеждение*. Основное внимание уделяется семейным отношениям, роли женщин в обществе и тому, как классовые различия отражаются на протяжении всего романа. Также подчеркивается, как общественные реалии того времени — такие как браки, заключаемые по причинам социального статуса и материальной выгоды, отношения между аристократией и буржуазией, а также отсутствие прав у женщин — мастерски изображены автором. *Гордость и предубеждение* рассматривается не только как романтическая история любви, но и как серьезная социальная сатира. В исследовании проводится анализ развития и самореализации персонажей — особенно Элизабет Беннет и мистера Дарси — в контексте их общества. В статье делается вывод о том, что через этот роман Остин держит зеркало своему времени и критически осмысляет определённые социальные проблемы.

Ключевые слова: *Гордость и предубеждение, английское общество, социальные классы, женщины, брак, критика, свободомыслие.*

Filologiya elmləri doktoru Akif İmanlı tərəfindən təqdim edilmişdir.

İlk daxilolma tarixi: 11.04.2025
Son daxilolma tarixi: 08.05.2025